

MAX HASTINGS

NEMESIS

Bătălia pentru Japonia
1944-1945

Traducere din limba engleză
de Miruna Andriescu

POLIROM
2024

Cuprins

<i>Lista ilustrațiilor</i>	9
<i>Lista hărților</i>	13
<i>Introducere</i>	17
Capitolul 1. Dileme și decizii	27
1. Războiul din Orient	27
2. Summitul din Oahu	41
Capitolul 2. Japonia: sfidarea gravitației	53
1. Spiritul yamato	53
2. Războinicii	66
Capitolul 3. Britanicii în Birmania	76
1. Imphal și Kohima	76
2. „Armata uitată”	89
Capitolul 4. Titanii mărilor	109
1. Oameni și nave	109
2. Aviatorii	118
Capitolul 5. Întoarcerea americanilor în Filipine	125
1. Peleliu	125
2. Leyte: debarcarea	131
Capitolul 6. „Florile morții”: Golful Leyte	143
1. Sho-Go	143
2. Calvarul lui Taffy 3	157
3. Kamikaze	172
Capitolul 7. Pe uscat: bătălia pentru munți	181
Capitolul 8. China: a apuca dragonul de coadă	197
1. Generalisimul	197
2. Soldați desculți	208
3. Căderea lui Stilwell	216
Capitolul 9. MacArthur pe insula Luzon	224
1. Manila: „În privința asta o ia razna!”	224
2. Sfidarea lui Yamashita	238

Capitolul 10. O miniatură însângerată: Iwo Jima	245
Capitolul 11. Blocada: războiul subacvatic	262
Capitolul 12. O națiune în flăcări: LeMay	276
1. Superfortărețele	276
2. Incendierea	288
Capitolul 13. Drumul dincolo de Mandalay	310
Capitolul 14. Australienii: „trântori” puși să „curețe” terenul	325
Capitolul 15. Captivitate și sclavie	333
1. Rituri inumane	333
2. Navele infernale	347
Capitolul 16. Okinawa	355
1. Ziua L	355
2. În larg	370
Capitolul 17. Războiul lui Mao	387
1. Yan'an	387
2. Alături de sovietici	397
Capitolul 18. Declinul imperiilor	405
Capitolul 19. Bombele	421
1. Iluzii la Tokyo	421
2. Realitatea la Hiroshima	433
Capitolul 20. Manciuria: strânsoarea ursului	454
Capitolul 21. Ultimul act	473
1. „Darurile divine”	473
2. Disperare și izbăvire	483
Capitolul 22. Moștenirea	504
<i>O scurtă cronologie a războiului japonez</i>	<i>515</i>
<i>Mulțumiri</i>	<i>519</i>
<i>Note și surse</i>	<i>521</i>
<i>Index</i>	<i>535</i>

2. Soldați desculți

După Pearl Harbor, armatele lui Chiang au început să primească un sprijin masiv din partea americanilor, sub formă de bunuri și bani, din care generalisimul și susținătorii lui și-au însușit sume mari. Fiindcă între 1942 și începutul lui 1945 nu a existat nicio conexiune pe uscat între India, aflată sub dominație britanică, și teritoriile lui Chiang, toate bunurile trebuiau transportate pe calea aerului, pe o distanță de 800 km, peste „Cocoașa” muntoasă înaltă de 4.500 m, până la Kunming, cel mai apropiat aerodrom din China, ceea ce presupunea niște costuri uriașe în termeni de combustibil, avioane și vieți ale piloților americani. În decembrie 1942, pe ruta aeriană peste „Cocoașa” au fost transportate lunar o mie de tone de bunuri. Până în iulie 1944, au fost transportate 18.975 tone. A fost o realizare logistică extraordinară, dar a rămas o contribuție neglijabilă la efortul de război chinez, mai ales că majoritatea acestor bunuri au fost furate și vândute cu mult înainte să ajungă la soldații lui Chiang. Mare parte din bunurile rămase au fost folosite pentru a acoperi necesitățile Forțelor Aeriene SUA din China. Pur și simplu, transportul armelor și al muniției pe calea aerului în cantitățile necesare pentru a echipa o armată chineză nu era fezabil. De la început și până la sfârșit, trupele lui Chiang nu au avut parte de armamentul greu absolut necesare pentru a face față artileriei japoneze. Dincolo de toate strădaniile generalilor, diplomaților și consilierilor militari americani, majoritatea celor 14 milioane de oameni mobilizați în armata naționalistă între 1937 și 1945 au fost mai degrabă victime nefericite decât combatanți eficienți.

Xu Yongqiang era în 1944 interpret în trupele naționaliste și vedea cum sunt aduse forțat noi convoaie de oameni din provincii:

Majoritatea recruților era prizonieri, fiind aduși legați între ei cu funii și împunși cu baionetele. Erau atât de slab instruiți încât era ușor să-ți dai seama de ce nu puteau ține piept japonezilor, care învățaseră ani la rând cum să ucidă. Era inuman! Inuman! În China nu existau drepturi civile. Timp de opt ani, țărani au fost nevoiți să lupte contra japonezilor, și pentru comuniști, și pentru Kuomintang. Clasa de mijloc stătea acasă și câștiga bani. Familiile sus-puse nu îndurau absolut nimic din toate acestea.¹⁸

Chiang Kai-shek a întâlnit odată o coloană de recruți legați între ei cu funii. L-a bătut cu bastonul lui pe ofițerul responsabil, apoi l-a convocat pe generalul care coordona mobilizarea, ca să-l altoiască și pe el. Episodul evidențiază una dintre numeroasele deficiențe ale lui Chiang. El identifica problemele, dar nu reușea să le rezolve eficient. Recrutarea a rămas un proces eminamente corupt de la care bogații se sustrăgeau întotdeauna. Ofițerul de artilerie Ying Yunping a spus cuprins de amărăciune: „Dacă mai mulți oameni ar fi fost dispuși să lupte! O mulțime de intelectuali vorbeau fără încetare despre cât de mult își iubeau țara, dar n-ar fi ridicat un deget să o apere. Doar gura era de ei!”¹⁹.

Războiul din China i-a uimit pe observatorii străini, fiindcă nu semăna deloc cu operațiunile militare convenționale. Mari unități de militari se deplasau încoace și

încolo pe distanțe imense. Uneori se trăgeau focuri. Orașe și sate erau ocupate sau abandonate. Mișcările chinezilor păreau să se desfășoare fără legătură cu cele ale inamicului. Ofițerii își tratau subordonații ca pe niște vite de povară sau de sacrificiu. Generalul Dai Li, cunoscut de occidentali drept un „Himmler al lui Chiang”, conducea rețeaua de informații uriașă și eficientă a naționaliștilor. Dai îi detesta pe străini, fără nicio deosebire, și își concentra energiile mai degrabă împotriva dușmanilor lui Chiang din propria țară decât contra japonezilor. Reprezentanții din China ai Aliaților occidentali și-au dat seama treptat că asistau mai degrabă la o festivitate militară, nu la o campanie capabilă să le pună probleme serioase japonezilor.

Un raport tipic din ianuarie 1945 al atașatului militar britanic din Chongqing către Londra consemna: „E greu să vă oferim evaluări detaliate ale operațiunilor japoneze... fiindcă nu dispunem de informațiile necesare... Rapoartele... chinezilor sunt îndeobște vagi și neconvingătoare... Nu este de mirare, deoarece de obicei chinezii se retrag și, ca și acum, nu au de fapt contact cu inamicul... Tind să exagereze, ca să-și acopere înfrângerile suferite”²⁰. Rhodes Farmer, un martor ocular australian, observa că multe „ofensive” japoneze erau desconsiderate de occidentali ca fiind „operațiuni pentru un bol de orez”. Farmer afirmă: „Campaniile întreprinse de japonezi între 1938 și 1944 au fost mai degrabă expediții în căutare de provizii decât bătălii. Nu aveau niciun obiectiv strategic mai amplu decât să terorizeze zonele rurale, să jefuiască ogoarele și orașele, să dezechilibreze trupele chinezești din avangardă și să-și antreneze propriii noi recruți în schimburi de focuri”²¹. Când comunicatele lui Chiang Kai-shek susțineau că armatele sale „luptau cu dârzenie” ca să apere o anumită poziție, de obicei realitatea era că japonezii aleseseră să nu o atace.

Maiorul Shigeru Funaki (30 de ani) era cel mai mic dintre cei cinci fii ai unui ofițer japonez în rezervă. Tatăl său îi arătase clar că, dacă frații săi mai mari refuzaseră să ducă mai departe tradiția militară a familiei, era de datoria lui Shigeru să o facă. A devenit membru al Gărzii Imperiale în 1935, apoi și-a ales o specialitate care nu era la modă în armata japoneză – cea a blindatelor, el fiind un admirator al lui Basil Liddell Hart, guru britanic în chestiuni de strategie. Funaki a stat doi ani în China, fiind comandantul unei unități de tancuri. „Deoarece chinezii nu aveau arme capabile să oprească tancurile, acestea se dovedeau utile”. Nu era mai impresionat decât alți soldați japonezi de armata naționalistă: „O divizie japoneză valora cât patru-cinci divizii de-ale lor. Nu aveau artilerie grea sau blindate și erau prost organizați. Oricând exercitam presiuni asupra unei armate chineze, pur și simplu toți se retrăgeau. Cedau ușor teritorii, fiindcă aveau altele extrem de vaste. Se retrăgeau întruna”²². Locotenentul Hayashi Inoue, care a petrecut 18 luni în teatrul de operațiuni, a spus:

Chinezii erau soldați ineficienți. Armele și echipamentele lor nu erau cine știe ce, iar ei erau practic neinștruiți. Repurtam victorie după victorie. Oriunde ne duceam, învingeam. Dificultatea era că, deși îi biruiam pe chinezi într-un loc, apăreau în altă parte. Erau în continuare peste tot. În fiecare noapte puteam fi hărțuiți de gherile²³.

Populația civilă avea cel mai mult de suferit din cauza operațiunilor întreprinse de ambele tabere. Când fie japonezii, fie naționaliștii, se apropiau, țărani și orașenii își

îngropau hainele și obiectele de valoare și fugeau pe dealuri, luând cu ei porcii și vitele, grâu de sămânță, ba chiar și mobila. Rhodes Farmer a consemnat o discuție cu locuitorii unui oraș jefuit: „Un bărbat a pus încet patru degete pe masă, apoi și-a întors mâna. Am înțeles ce voia să spună... Armata a 44-a [chineză] jefuise complet orașul. Mi-a spus cu voce joasă că soldații violaseră femei, furaseră, incendiaseră case și comiseseră crime... Ei [localnicii] spuneau cu toții că dușmanii erau mai buni decât trupele chineze... [Însă] când s-au retras, [și] dușmanii au incendiat și au ucis pe scară largă”²⁴. Deși Farmer era un propagandist entuziast al comuniștilor, o astfel de relatare era întru totul credibilă.

Yan Qizhi, fiul unui fermier modest din Hebei, a devenit soldat infanterist în armata naționalistă pe când avea 17 ani și a luat parte la primele lupte înarmat cu o pușcă Wuhan de fabricație locală, care se bloca mereu după ce trăgea patru focuri. Ambiția lui era să se înarmeze cu un pistol-mitralieră. Într-una dintre primele bătălii la care regimentul său a participat ca parte a Armatei a 29-a a lui Chiang, unitatea a pierdut aproape jumătate din cei 1.600 de oameni. Aveau doar cârpe pentru a bandaja răniții. „Japonezii aveau de toate în cantități mult mai mari”, a spus Yan, „mai ales avioane. În 1944, duceam o viață mizeră. Aveam mâncare cât să ne săturăm, dar era foarte proastă. Iarna purtam uniforme de vară. Majoritatea, la fel ca mine, pur și simplu nu știam ce se întâmplase cu familiile noastre”²⁵. Singura răsplată notabilă pentru serviciul său militar în Armata a 29-a era că își primea solda. În multe unități ale armatei lui Chiang, ofițerii superiori furau banii. „Uram războiul: atâtea bătălii, atâția prieteni morți și schingiuiți! Închid ochii și încă îi mai văd! O armată nu înseamnă doar arme și echipament, ci și spirit. Armata Kuomintangului și-a pierdut spiritul.”

Viața soldaților din armata naționalistă – teoretic în jur de două milioane în 1944, organizați în 200 de divizii – era dificilă. Goarneau îi îndemneau mereu să înainteze, să se retragă, să moară. Armele lor erau un amestec de toate soiurile: vechi pistoale și puști germane sau de fabricație locală, câteva mitraliere, tunuri și obuziere, adesea ruginite, iar muniția era mereu insuficientă. Nu aveau tancuri, iar vehiculele erau puține. Unii comandanți aveau cai, dar cei din subordinea lor mergeau pe jos. Doar ofițerii aveau cizme sau pantofi din piele. Soldații norocoși aveau sandale de bumbac sau paie, dar adesea mergeau desculți, cu fâșii de bumbac care le înfășurau picioarele de la genunchi la glezne. Dacă făceau rost de puțin petrol lampant, încălzeau apă ca să-și spele bășicile cronicizate.

Căpitanul de artilerie Ying Yunping a mers pe jos peste 320 km într-o retragere masivă spre Mianyang. Într-o noapte, însoțit doar de ordonanța sa, a ajuns într-un sat, împleticindu-se, și a cerut să primească adăpost și mâncare. Cu chiu, cu vai, i s-au dat niște verdețuri sărate*. A devenit însă bănuitor când a observat că mulți dintre cei din jur erau înarmați. În cele din urmă, ordonanța i-a șoptit: „Sunt bandiți. Vor pistolul-mitralieră. Au spus că urăsc Kuomintangul și că te vor ucide”. Ying a fost salvat în cele din urmă de elocvența ordonanței, care i-a convins pe bandiți să-l cruțe pe ofițer, spunându-le: „El nu e unul dintre ticăloșii corupți. Nu e un om rău”. Un sătean a venit

* *Kiam chye*, mâncare tradițională preparată din frunze de muștar sau alte verdețuri murate în saramură.

apoi la Ying și i-a zis: „Iartă-ne!”. Căpitanul a ridicat din umeri: „N-am de ce să vă iert. M-ați lăsat să trăiesc”²⁶. A doua zi, el și ordonanța au plecat, îndepărtându-se de japonezi, spre Mianyang. Când s-au alăturat trupelor, ofițerul și soldatul au fost despărțiți. „În armată era foarte greu să păstrezi legătura. Nu l-am mai văzut niciodată, dar în gândurile mele, pentru tot restul vieții, a fost «fratele meu din Mianyang».”

În timpul liber, ofițerii beau *maotai*, o băutură tare, jucau mahjong, mergeau la bordel sau la vreun spectacol ocazional oferit de un „grup de divertisment” alcătuit din actori și cântăreți. Puțini soldați se bucurau de astfel de plăceri. Soldații fumau țigări „Săbiuța albastră”, când aveau norocul să facă rost de ele. John Paton Davies descria micile desfătări pe care se bazau soldații lui Chiang ca să-și însenineze traiul plin de privațiuni și greutatea neîntrerupte: „Un greiere într-o cușcă mică de paie, un joc de umbre prezentat de un păpușar itinerant, mize mici la jocuri de noroc, sunetele unui stol de porumbei în zbor având fiecare câte un fluier legat de picior – oricare dintre acestea era suficient ca să facă să treacă o după-amiază liberă”²⁷.

Pentru soldații naționaliști, permisia era un concept necunoscut, în schimb se manifesta o veritabilă epidemie de dezertări. Cândva, 800 de recruți au pornit din Gansu pentru a urma un program de instrucție coordonat de Armata SUA în Yunnan. Dintre ei, 200 au murit pe drum, iar alți 300 au dezertat. Foarte mulți sufereau de tuberculoză. Adesea, răniții trebuiau să-și plătească tovarășii ca să le care țargile, altfel erau lăsați să piară. În bătălii sau între bătălii, comunicațiile, poșta, știrile despre lumea din afară erau aproape inexistente. Ying Yunping, de 30 de ani, născut în Manciuuria, fiul unui negustor de sare, era căsătorit și avea o fiică. În timpul primelor lupte pentru Nanjing, soția l-a părăsit și s-a întors la familia ei. Ying nu le-a mai văzut și nu a mai aflat nimic despre soția și fiica lui²⁸.

Dacă soldații își primeau rațiile, acestea erau alcătuite din clătite chinezești, murături și supă. Norocoșii aveau la ei un sac cu orez prăjit uscat. Într-un oraș, în eventualitatea puțin probabilă că un om avea bani, putea cumpăra de la un vânzător ambulant „congresul celor opt giuvaere” sau *youtiao* – un baton de aluat prăjit. Cel mai adesea, soldații disperați ajungeau să ia orice puteau obține de la țărani sau orășenii sărmani. Rareori primeau rația oficială de 700 de grame de orez și legume pe zi. Soldații americani râdeau când îi vedeau pe cei chinezi cărând câini morți legați de prăjini către oalele de gătit. Ce altceva să fi mâncat? „Nici ofițerii cu grade inferioare nu puteau supraviețui sau să-și întrețină familiile fără să se abată de la morală”, a spus Xu Yongqiang, care a făcut serviciul militar în Birmania. Luo Dingwen, comandantul unui pluton de infanterie din cadrul Armatei a 29-a, a văzut țărani culcați pe marginea drumului, muribunzi sau morți de foame. „De obicei, ne bazam pe hrana pe care o mai găseam prin satele prin care treceam”²⁹, a spus. Consilierii militari americani disperați au raportat că mulți soldați chinezi erau prea slăbiți ca să se deplaseze cu arme și echipamente. Majoritatea erau clinic subnutriți. Nici măcar Statele Unite nu puteau hrăni două milioane de oameni cu provizii aduse cu avioanele peste „Cocoșa” [himalayană] dintre India și China.

Un soldat american remarcat în China scria despre omologii săi din armata naționalistă: „Ofițerii superiori erau bănuitori față de toți ofițerii străini, foarte aspri cu subordonații lor și nu ar fi sprijinit în mod voluntar alte unități chineze aflate în

dificultate³⁰. Generalul Sun, din nordul Birmaniei, a refuzat să împrumute catâri care să transporte alimente și medicamente la o altă unitate, deși știa că acolo se murea de foame. Un ofițer de finanțe din cadrul unei divizii chineze l-a întrebat într-o doară pe un american: „Tu cum îți iei partea?” Voia să știe cum „ciupea” colegul american.

Nu poate fi nicio îndoială – în afara Japoniei moderne, cel puțin – cu privire la atrocitățile săvârșite de japonezi în China, ci doar asupra dimensiunii lor: de exemplu, istoricii japonezi argumentează că „doar” 50.000 de chinezi au fost uciși în masacrul din 1937 de la Nanjing, nu 300.000, cum susțin autori precum Iris Chang. Amploarea generală a măcelului a fost însă cutremurătoare. În 1941, japonezii au lansat vestita lor politică „Cei Trei Tot”, numită în mod explicit după scopul ei: „Ucideți tot, ardeți tot, distrugeți tot!” Au murit câteva milioane de chinezi. Supraviețuitorii au fost duși cu forța în „arii protejate”, unde au fost puși la muncă, asemenea unor sclavi, la construcția de forturi și cazemate.

Într-o reflectare extraordinară a cultului *bushido*, mulți soldați japonezi se mândreau trimițând familiilor lor de acasă fotografii cu decapitări și ucideri cu baioneta, însoțite de scrisori și jurnale în care își descriau faptele cumplite. Un ofițer american raporta Washingtonului:

În opinia soldatului japonez, rezistența țăranilor înarmați... și resentimentul sau teama inconfundabile ale celor pe care nu reușește să-i „elibereze” reprezintă o respingere șocantă a idealismului său... Soldatul japonez comun... își exteriorizează în mod obscur conflictul prin acțiuni răzbuțitoare față de oamenii despre care crede că i-au refuzat cavalerismul.³¹

Japonezii argumentau că chinezii erau la fel de cruzi cu inamicii lor și este adevărat că naționaliștii împrumbeau frecvent prizonieri. În această perioadă a războiului, comuniștii încercau să-i cruțe pe țărani și recrutau adesea prizonieri din KMT în rândurile lor, chiar dacă ofițerii nu aveau mari șanse să supraviețuiască. Decapitățile adversarilor politici erau însă un spectacol public familiar în China. Majoritatea soldaților japonezi nu erau mai dispuși să accepte să fie luați prizonieri de chinezi decât de Aliații occidentali. „Cândva, în 1944, am înconjurat o poziție japoneză”, a spus Li Fenggui, membru în Armata Căii a 8-a:

Apărătorii au luptat până li s-a terminat muniția. Chiar și atunci, un om a fugit spre noi, agitându-și pușca. Acel japonez și unul de-ai noștri s-au înfruntat cu baionetele. Au lovit și au parat până când am reușit să mă strecor în spatele japonezului și l-am lovit cu sabia, tăindu-i un braț. S-a prăbușit destul de repede, dar am fost nevoiți să-l înjunghiem de mai multe ori până când a rămas nemișcat și a murit. A fost un om curajos!

Pe când escorta 60 de prizonieri japonezi, un soldat naționalist a văzut cum unitatea sa a devenit brusc ținta focurilor. „În acel moment, [comandantul nostru] nu avea cum să se mai gândească la ordinul ca prizonierii să fie bine tratați. Trebuia să acționeze rapid. Imediat, mitralierii noștri au deschis focul și am scăpat din acea situație dificilă.”³² Locuitorii din zonele rurale se temeau de jafurile săvârșite de armata naționalistă cel puțin la fel de mult ca și de cele întreprinse de japonezi. Țăranii aveau o vorbă: „Bandiții vin și pleacă. Soldații vin și rămân”. Istoricii chinezi contemporani argumentează însă

că atrocitățile săvârșite de propriii compatrioți erau și rămăneau o chestiune internă care nu îi privea pe străini și că faptele lui Chiang sau ale lui Mao nu diminuează crimele japonezilor.

Cu prețul aducerii în China a unui milion de oameni, invadatorii și-au menținut aproape fără niciun efort dominația militară asupra forțelor lui Chiang și nu au încercat niciodată să amenințe controlul exercitat de comuniști în provincia Yan'an. La Conferința de la Cairo, din noiembrie 1943, președintele Roosevelt a insistat să numească China una dintre cele patru mari puteri aliate, cu acceptul tacit al lui Stalin și în pofida dezaprobării lui Churchill. Totuși, campania lui Roosevelt pentru a face din China o putere modernă stagna din cauza sărăciei, corupției, cruzimii, incompetenței și ignoranței, toate aflate la o scară ce depășea posibilitățile logistice și financiare ale SUA de a le remedia. În conformitate cu desconsiderarea manifestată de China față de alte culturi, chiar și în cele mai sumbre perioade ale războiului cu Japonia aproape toți chinezii și-au menținut disprețul profund față de americani și de britanici. În plus, așa după cum a argumentat Christopher Thorne, SUA nu și-au îndeplinit niciodată obiectivul în mod satisfăcător³³. Au încercat să ajute China să iasă învingătoare în lupta contra japonezilor? Au vrut să creeze o Chină mai puternică? Au vrut să susțină regimul lui Chiang Kai-shek? Cu siguranță, aceste obiective erau probabil de neatins și cu siguranță erau ireconciliabile. Thorne îl omite pe al patrulea, care cântărea mult mai mult pentru șefii de stat-major ai SUA decât orice altă dorință altruistă de a ajuta poporul chinez. La fel cum soldații sovietici din Europa înregistrau cele mai mari pierderi pentru a-i învinge pe naziști, Washingtonul spera că în Asia pierderile de vieți din rândurile chinezilor ar fi putut cruța viețile americanilor.

Toate aceste aspirații s-au prăbușit în condițiile haosului și sărăciei din China și din pricina incapacității lui Chiang Kai-shek de a juca rolul pe care Washingtonul voia să i-l atribuie. În 1944, nesăbuița economică a lui Chiang și o inițiativă japoneză care a copleșit sudul Chinei cu bancnote false în valoare de o sută de miliarde de dolari au condus la o inflație catastrofală care a ruinat clasa de mijloc. Un sfert din populația din zonele controlate de naționaliști erau refugiații, victime ale migrațiilor în masă forțate specifice perioadei războiului. Se consideră că seceta ar fi ucis în sud un milion de oameni. O parte din personalul american făcea averi întreținând o piață neagră de combustibil și diverse bunuri. Chiar și când chinezii mureau de foame, unii ofițeri din armata naționalistă vindeau alimente japonezilor.

În mai 1944, un ofițer de informații american a înaintat Departamentului de Război un raport cutremurător:

Trupele chineze sunt subnutrite, îmbrăcate necorespunzător, slab echipate, prost pregătite, au lideri ineficienți... Din cauza „ciupelilor”, oamenii sunt norocoși dacă primesc 450 de grame din rația zilnică de 620 grame de orez. Aproape toți sunt analfabeți. Întreținerea motoarelor este o problemă, fiindcă ei folosesc un vehicul până când se defectează, fără nicio inspecție preliminară. De obicei, camioanele sunt supraîncărcate în proporție de 200%. Majoritatea șoferilor conduc cu viteză prea mare. Am fost informat că pe râul Salween nu s-a tras niciun foc din noiembrie anul trecut... că puțin peste 2.000 de japonezi s-au confruntat cu 15 divizii chineze. Majoritatea trupelor par să trândăvească. O armată chineză subzistă din alimente obținute în detrimentul locuitorilor... În prima săptămână din februarie 1944,